

Otázky na štátnu magisterskú skúšku
Prekladateľstvo a tlmočníctvo – slovenský jazyk a kultúra v kombinácii

1. Jazyková situácia ako odraz spoločenského a kultúrneho kontextu.

- a) Sociálna, komunikačná a jazyková zložka jazykovej situácie.
- b) Dynamika jazykovej situácie a jej prejavy v jazykovej praxi.

2. Synchronná a diachrónna dynamika jazyka.

- a) Jazyková zmena, jej motivácie a priebeh (inovácia, formy šírenia a selekcia), spontánne a zámerné jazykové zmeny.
- b) Osobitosti diachrónnej a synchronnej dynamiky, koexistencia alebo konkurencia variantov v jazyku. Predpoklady kontinuitnej variantnosti v jazyku.

3. Zdroje a faktory dynamiky jazyka.

- a) Mimojazykové faktory dynamiky a komunikačné hľadisko. Pomenovacie potreby ako zdroj jazykových inovácií.
- b) Medzijazykové a vnútrojazykové faktory dynamiky jazyka. Heterogénnosť jazyka ako zdroj variantnosti v spisovnom jazyku.

4. Stratifikácia slovenského národného jazyka a vývoj jej teórie v slovenskej lingvistike.

- a) Stratifikačná teória národného jazyka a jej potenciál pre vysvetľovanie dynamiky a fungovania jazyka. Medzivarietná interferencia a dynamika jazyka.
- b) Využitie variet národného jazyka v medzijazykovom a vnútrojazykovom preklade.

5. Teritoriálna diferencovanosť slovenského jazykového územia.

- a) Heterogénny základ praslovanského východiska slovenčiny a jeho ďalšia teritoriálna diferenciacia. Vplyv mimojazykových a jazykovokultúrnych faktorov.
- b) Reflexia teritoriálnej diferencie v synchronnej dynamike spisovného jazyka – interferencia regionálnych variet. Nárečia v preklade.

6. Jazyková politika ako intencionálny vonkajší faktor dynamiky jazyka.

- a) Pojem jazyková politika, sféry uplatňovania jazykovej politiky a ich vzájomná podmienenosť.
- b) Jazyková legislatíva na Slovensku a jej vplyv na jazykovú a prekladateľskú prax.

7. Spisovný jazyk ako prestížna varieta národného jazyka.

- a) Kultúrna a historická podmienenosť vzniku spisovného jazyka (proces štandardizácie) a jeho funkcie.
- b) Kodifikácie, reformy a úpravy v procese formovania spisovnej slovenčiny a ich spoločensko-politická podmienenosť. Demokratizácia spisovného jazyka.

8. Jazyková kultúra a kultúra jazyka.

- a) Obsah pojmu jazyková kultúra. Kultivovanie spisovného jazyka – formy a možné prístupy. Jazykové ideológie v slovenskom jazykovom a kultúrnom kontexte.
- b) Preskriptívna lingvistika a kodifikácia – jej východiská (hodnotiace kritériá, pramene spisovnej normy a jazyková prax). Úloha jazykového poradenstva v prekladateľskej praxi.

9. Jazykové kontakty ako stimuly historického a súčasného rozvoja slovenčiny.

- a) Fungovanie a status cudzích jazykov na území Slovenska v minulosti a v súčasnosti.
- b) Inojazyčné vplyvy na spisovný jazyk – preberanie výrazov ako problém. Vplyv medzijazykového prekladu na akomodačno-asimilačné procesy v dynamike jazyka.

10. Vnútrojazykové činitele vývinu a dynamiky v gramatickom pláne slovenského jazyka.

- a) Vývinové zmeny gramatických kategórií a ich súčasná dynamika. Koexistencia a konkurencia tvaroslovných variantov v slovenčine. Princíp analógie.
- b) Morfológická jazyková typológia a tendencie k aglutinizácii slovenčiny ako flektívneho jazyka. Princíp ekonómie v jazyku.

11. Vnútrojazykové činitele vývinu a dynamiky vo fonetickom a fonologickom systéme slovenského jazyka.

- a) Dynamika jazyka v hláskosloví ako dôsledok historických hláskových zmien, regionálna podmienenosť hláskovej variantnosti hovoreného (štandardného) jazyka.
- b) Pravopis a pravopisné princípy. Pravopisné zmeny vo vývine spisovného jazyka a ich kultúrne a jazykovopolitické súvislosti.

12. Štylistika – metodologická konfrontácia.

- a) Konfrontácia jazykovej (lingvovej) a rečovej (parolovej) štylistiky.
- b) Prístupy k vymedzeniu štýlu - jazykový štýl (tvorby a recepcie) a komunikačný štýl; ich aplikácia v translatológii.

13. Štylistická ponuka jazyka.

- a) Štylistická diferenciacia jazykových prostriedkov.
- b) Štylistická príznakosť – grafické, ortoepické, morfosyntaktické, lexikálne narušenie normy.

14. Text a štýl.

- a) Podiel textovej lingvistiky a štylistiky na tvorbe textu.
- b) Zrozumiteľnosť textu.

15. Text a štýl v kontexte 21. storočia.

- a) Interakčná štylistika.
- b) Intertextualita a multimodalita klasických a digitálnych komunikátov.